

कक्षा –अष्टमी

समय: – 2.30 घंटा

विषय:- संस्कृतम्

पूर्णांकाः- 60

परीक्षार्थिनः नाम कक्षा..... वर्गः.....

अनुक्रमांकः दिनांक:-

निरीक्षकहस्ताक्षरम् परीक्षकहस्ताक्षरम्

अस्मिन् प्रश्नपत्रे चत्वारः खण्डाः सन्ति |-

(क)	खण्डः 'क'	अपठितावबोधनम्	---	06 अंकाः
(ख)	खण्डः 'ख'	रचनात्मकं लेखनम्	---	12 अंकाः
(ग)	खण्डः 'ग'	अनुप्रयुक्तं व्याकरणम्	---	18 अंकाः
(घ)	खण्डः 'घ'	पठित-अवबोधनम्	---	24 अंकाः

60

प्राप्तांकाः

निर्देशाः-

- 1) उत्तराणि अस्यामेव पुस्तिकायां यथास्थानं लेखनीयानि ।
- 2) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः। अतः अवश्यं करणीयाः ।
- 3) संस्कृतभाषया एव उत्तरं दातव्यम् ।
- 4) शुद्धं, स्पष्टं, प्रश्नानुकूलं च उत्तरं लेखनीयम् ।

खण्ड – क (अपठित-अवबोधनम्) 6 अंकाः

प्रश्नः 1.निम्नलिखितम् अनुच्छेदम् अधीत्य तदाधारितान् प्रश्नान् उत्तरत-

एकदा सिद्धार्थः भ्रमणाय वनम् अगच्छत्। उपवने बहवः खगाः कूजन्ति स्म। सिद्धार्थः तान् अपश्यत्। सः तेषां कलरवं श्रुत्वा अतुष्यत्। सिद्धार्थस्य भ्राता देवदत्तः अपि तत्र भ्रमणाय

अगच्छत्। सः शरेण आकाशे विचरन्तम् एकं हंसम् अविध्यत्। शरेण विद्धः हंसः भूमौ अपतत्। सिद्धार्थः करुणया तं हंसम् नीत्वा लालनम् अकरोत्। ततः तत्र देवदत्तः आगच्छत्, हंसम् च अयाचत। सिद्धार्थः अवदत्- “त्वम् हंसस्य घातकः, अहं च रक्षकः। अतः अयम् हंसः मदीयः”। यतः- ‘भक्षकात् रक्षकः श्रेष्ठः’।

I एकपदेन उत्तरत |-

$\frac{1}{2} \times 4 = 2$

(1) सिद्धार्थस्य भ्राता कः आसीत्?

उत्तरम् -.....

(2) शरेण विद्धः हंसः कुत्र अपतत्?

उत्तरम् -.....

(3) हंसस्य रक्षकः कः आसीत्?

उत्तरम् -.....

(4) उपवने के कूजन्ति स्म?

उत्तरम् -.....

II पूर्णवाक्येन उत्तरत -

$\frac{1}{2} \times 4 = 2$

(1) देवदत्तः कम् अविध्यत्?

उत्तरम् -.....

(2) वनं भ्रमणाय कः अगच्छत्?

उत्तरम् -.....

(3) भक्षकात् कः श्रेष्ठः भवति?

उत्तरम् -.....

(4) हंसस्य लालनम् कः अकरोत्?

उत्तरम् -.....

III अस्याः कथायाः उचितं शीर्षकं चित्वा लिखत -

2×1=2

(1) दयालुः देवदत्तः

(2) सिद्धार्थस्य उदारता

(3) रक्षकात् भक्षकः श्रेष्ठः

(4) देवदत्तस्य करुणा

उत्तरम् -.....

खण्डः ख (रचनात्मक-लेखनम्) 12 अंकाः

2. निम्नलिखितं चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषायां प्रदत्तपदानां सहायतया संस्कृतभाषायाम् चत्वारि वाक्यानि

लिखत- |

2 × 4 = 8

मञ्जूषा- विद्यालयः, क्रीडादिवसः, बालाः, भवनम्, कन्दुकं, वृक्षः, पक्षी,
क्रीडा, आनन्दः, धावनम्, परस्परम्।

1) _____

2) _____

3) _____

4) _____

प्रश्न: 3 अधोलिखितं प्रार्थनापत्रम् मञ्जूषायां प्रदत्तपदैः पूरयत -

$\frac{1}{2} \times 8 = 4$

मञ्जूषा - विद्यालये, सेवायाम्, विनम्रम्, परिवारे, प्रार्थनाम्, अस्मि, पिता, निर्वाहः

(1)

दिनांकः -14.03.2017

मान्या प्रधानाचार्या महाभागा,

केन्द्रीयः विद्यालयः,

सिलचरः।

विषय :- शुल्कक्षमापनार्थम् प्रार्थनापत्रम्।

महोदये!

(2) निवेदनम् अस्ति यत् अहं भवतः (3)अष्टम-कक्षायाः

छात्रः (4)। मम (5) लिपिकः अस्ति। यस्य मासिकवेतनम्

न्यूनमस्ति। अस्माकं (6).....पञ्चसदस्याः सन्ति। कुटुम्बस्य (7)..... काठिन्येन

भवति? अतः शुल्कक्षमापनार्थं प्रार्थये। आशा अस्ति यत् मम इमां (8).....स्वीकृत्य

अनुगृहीष्यति तत्रभवती।

भवतां शिष्यः

पुनीतः ।

कक्षा - अष्टमी

अनुक्रमांक - 15

खण्ड: 'ग' (अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्) 18 अङ्का

प्रश्न: 4. अधोलिखितपदानां विपरीतार्थकपदानि च मेलयत-।

$\frac{1}{2} \times 5 = 2\frac{1}{2}$

क	ख
उपरि	समता _____
आदानम्	अधः _____
परकीयम्	अवरोहः _____
विषमता	प्रदानम् _____
आरोहः	स्वकीयम् _____

प्रश्न: 5. प्रदत्तपदानां सन्धिच्छेदं कृत्वा लिखत ।-

$\frac{1}{2} \times 5 = 2\frac{1}{2}$

ग्रन्थोऽयम्	= _____ + _____
तथैव	= _____ + _____
सूर्याचलः	= _____ + _____
प्रथमोपग्रहस्य	= _____ + _____
नगाधिराजः	= _____ + _____

प्रश्न: 6. कोष्ठकान्तर्गतानां पदानाम् उपयुक्त-विभक्ति-प्रयोगेण अनुच्छेदं पूरयत ।-

$\frac{1}{2} \times 7 = 3\frac{1}{2}$

एकः काकः। _____ (आकाश) डयमानः आसीत्। तृषार्तः सः(2) _____

(जल) अन्वेषणं करोति। तदा सः (3) _____ (घट) अल्पं (4) _____ जल)

पश्यति। सः (5)_____ (उपल) आनीय (6)_____ (घट) पातयति। जलं

घटस्य उपरि आगच्छति। (7)_____ (काक) सानन्दं जलं पीत्वा तृप्यति।

प्रश्नः 7. उदाहरणमनुसृत्य लकारपरिवर्तनं कुरुत -

$\frac{1}{2} \times 5 = 2\frac{1}{2}$

वर्तमान कालः (लट् लकारः)

अतीतकालः (लङ् लकारः)

यथा सा शिक्षिका अस्ति।

सा शिक्षिका आसीत्

(क) सा अध्यापने संलग्ना भवति

(ख) महिलाः तडागात् जलं नयन्ति।

(ग) वयं प्रतिदिनं पाठं पठामः।

(घ) यूयं किं विद्यालयं गच्छथ?

(ङ.) ते बालकाः विद्यालयात् गृहं गच्छन्ति

प्रश्नः 8. मञ्जूषातः पदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत

$\frac{1}{2} \times 6 = 3$

मञ्जूषा- एताम्, एषा, एते, एतानि, एषः, एताः

(क) अध्ययने _____ बालः अद्वितीयः अस्ति।

(क) अध्ययने _____ बालः अद्वितीयः अस्ति |

(ख) _____ बाला विद्यालयात् गृहं गच्छति।

(ग) उद्यान _____ पुष्पाणि विकसितानि सन्ति।

(घ) पिता _____ लेखनीम् मह्यम् आपणात् आनयत्।

(ङ.) अहम् _____ फले तुभ्यं ददामि।

(च) _____ बालिकाः मधुराणि गीतानि गायन्ति।

प्रश्न: 9. भिन्नपकृतिकं पदं चिनुत-

$\frac{1}{2} \times 5 = 2\frac{1}{2}$

(क) गच्छति, पठति, धावति, अहसत्, क्रीडति। _____

(ख) छात्रः, सेवकः, शिक्षकः, लेखिका, क्रोडकः। _____

(ग) पत्रम्, मित्रम्, पुष्पम्, आम्रः, नक्षत्रम्। _____

(घ) व्याघ्रः, भल्लुकः, गजः, कपोतः, वृषभः, सिंहः। _____

(ङ) पृथिवी, वसुन्धरा, धरित्री, यानम्, वसुधा। _____

प्रश्न: 10. धातुना सह निर्दिष्टं प्रत्ययं संयोज्य पदनिर्माणं कुरुत |-

$\frac{1}{2} \times 3 = 1\frac{1}{2}$

(1) गम् + तुमुन् _____

(2) ज्ञा + तुमुन् _____

(3) पा + तुमुन् _____

खण्डः 'घ' (पठित-अवबोधनम्) 24 अङ्काः

प्रश्न: 11. निम्नलिखितं गद्यांशम् पठित्वा तदाधारितान् प्रश्नान् उत्तरत -

पूर्वदिशायाम् उदेति सूर्यः पश्चिमदिशायां च अस्तं गच्छति इति दृश्यते हि लोके। परं न अनेन अवबोध्यमस्ति यत् सूर्यो गतिशील इति। सूर्योऽचलः। पृथिवी च चला या स्वकीये अक्षे घूर्णति इति। साम्प्रतं सुस्थापितः सिद्धान्तोऽयं प्राथम्येन येन प्रवर्तितः सः आसीत् महान् गणितज्ञः ज्योतिर्विद्विच्च आर्यभटः। पृथिवी स्थिरा वर्तते इति परम्परया प्रचलिता रूढिः तन् प्रत्यादिष्टा। तेन उदाहृतम् यत् गतिशीलायां नौकायाम् उपविष्टः मानवः नौकाम् स्थिरामनुभवति।

I. एकपदेन उत्तरत -|

$\frac{1}{2} \times 2 = 1$

(1) अचलः कः अस्ति?

उत्तरम्

(2) महान् गणितज्ञः कः आसीत्?

उत्तरम्

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत | -

1 × 2 = 2

(1) मानवः नौकाम् स्थिराम् कदा अनुभवति?

उत्तरम्

(2) अधुना सुस्थापितः सिद्धान्तः कः अस्ति?

उत्तरम्

III. अधः प्रदत्तेभ्यः विकल्पेभ्यः शुद्धम् उत्तरं चित्वा लिखत | -

1/2 × 2 = 1

(1) 'उदयः' इत्यस्य विलोमपदमस्ति -

(1) सूर्यः (2) अस्तः (3) महान् (4) चला -----

(2) 'वसुन्धरा' इत्यस्य पर्यायः अस्ति -

(1) सूर्यः (2) महान् (3) पृथिवी (4) स्थिरा -----

प्रश्नः 12. निम्नलिखितं श्लोकं पठित्वा तदाधारितान् प्रश्नान् उत्तरत

अस्त्युत्तरस्यां दिशि देवतात्मा हिमालयो नाम नगाधिराजः।

पूर्वापरौ तोयनिधीवगाह्य स्थितः पृथिव्या इव मानदण्डः।

I. एकपदेन उत्तरत -

1/2 × 2 = 1

(1) हिमालयः कस्यां दिशि विराजते?

उत्तरम्

(2) पृथिव्याः मानदण्डः इव कः अस्ति?

उत्तरम्

II पूर्णवाक्येन उत्तरत :-

2

उत्तरस्यां दिशि कः पर्वतः अस्ति।

उत्तरम्

III प्रदत्तेभ्यः विकल्पेभ्यः शुद्धम् उत्तरं चित्वा लिखत :-

$\frac{1}{2} \times 2 = 1$

(1) 'देवतात्मा' इत्यस्य सन्धिच्छेदः अस्ति-

.....

(1) देव + तात्मा (2) देवता + आत्मा (3) देवत + आत्मा (4) देवता + त्मा

(2) 'सागर' इत्यस्य पर्यायः अस्ति

.....

(1) हिमालयः (2) तोयनिधिः (3) मानदण्डः (4) नगाधिराजः

प्रश्नः 13. निम्नलिखितं नाट्यांशं पठित्वा तदाधारितान् प्रश्नान् उत्तरत |

रिपञ्ची - अपि पश्यथ, यत्रोपविष्टाः तत्र कानि वस्तूनि सन्ति?

परमिन्द्रः - आम्, आम्, बहूनि वस्तूनि परितो विकीर्णानि।

कचनार - यथा स्यूतः, जलकूपी, कन्दुकम् इत्यादीनि

रोजलिनः - हला, आत्मानमपि पश्य।

चेनम्मा - आम्! आम्! पश्यामि एव, मम सविधे कङ्कतम्, कुण्डलम्, केशबन्धः, घटिपट्टिका, कङ्कणम् इत्यादीनि सर्वाणि विराजन्ते।

रिपञ्ची - इदं ध्यातव्यम् यद् एतानि सर्वाणि वस्तूनि प्रायः प्लास्टिकेन निर्मितानि सन्ति।

I. एकपदेन उत्तरत | -

$\frac{1}{2} \times 2 = 1$

(1) कङ्कतादीनि वस्तूनि केन निर्मितानि?

उत्तरम्

(2) 'हला आत्मानमपि पश्य' इति का कथयति?

उत्तरम्

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत | -

$1 \times 2 = 2$

(1) चेनम्मायाः पार्श्वे कानि वस्तूनि सन्ति?

उत्तरम्

(2) यत्र बालिका उपविष्टा आसन्, तत्र कानि वस्तूनि विकीर्णानि आसन्?

उत्तरम्

III. अधः प्रदत्तेभ्यः विकल्पेभ्यः शुद्धम् उत्तरं चित्वा लिखत ।-

$\frac{1}{2} \times 2 = 1$

(1) तत्र कानि वस्तूनि सन्ति इत्यत्र क्रियापदमस्ति

(1) तत्र (2) कानि (3) वस्तूनि (4) सन्ति -----

(2) 'बहूनि वस्तूनि परितो विकीर्णानि' इत्यत्र विशेषणमस्ति -।

(1) बहूनि (2) वस्तूनि (3) परितः (4) विकीर्णानि -----

प्रश्नः 14. रेखाङ्कितं पदमाधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत-।

$1 \times 4 = 4$

(क) हिमालयः उत्तरस्यां दिशि वर्तते।

उत्तरम्

(ख) पृथिव्याः मानदण्डः हिमालयः अस्ति।

उत्तरम्

(ग) कुमारसम्भवमहाकाव्यं कालिदासेन विरचितम्।

उत्तरम्

(घ) अस्मिन् पाठे कविः हिमालयस्य वर्णनं करोति।

उत्तरम्

प्रश्नः 15. श्लोकांशान् योजयत

$\frac{1}{2} \times 5 = 2\frac{1}{2}$

क

ख

नन्दनं विबुधोद्यानम्

पुण्यगन्धं मनोहरम्।

अनेकगन्धप्रवहम्

प्रदीप्त इव सर्वतः

सः देशः प्रभया तेषाम्

चित्रं चैत्ररथं यथा।

पुन्नागाः सप्तपर्णाश्च

रम्यं मृगगणद्विजैः

नानानिनादैरुद्यानम्

चम्पकोद्दालकास्तथा

1)

- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

प्रश्न: 16. मञ्जूषातः क्रियापदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत -

$\frac{1}{2} \times 7 = 3\frac{1}{2}$

मञ्जूषा - सन्ति, अस्ति, प्रतीयन्ते, वर्तते, इच्छामि, निवसन्ति, वर्तन्ते

- क) अयं प्रयोगः प्रतीकात्मकः :
- ख) सप्त केन्द्रशासितप्रदेशाः :
- ग) अत्र बहवः जनजातीयाः :
- घ) अहं किमपि श्रोतुम् :
- ङ.) तत्र हस्त शिल्पिनां बाहुल्यम् :
- च) सप्त भगिनीप्रदेशाः रम्याः हृद्याः च :
- छ) गुणगौरवदृष्ट्या इमानि वृहत्तराणि :

प्रश्न: 17. शुद्धैः अङ्कैः सह पदानि योजयत-

$\frac{1}{2} \times 4 = 2$

‘क’	‘ख’
67 - अष्टानवतिः
98 - चतुर्णवतिः
54 - सप्तषष्टिः
94 - चतुःपञ्चाशत्